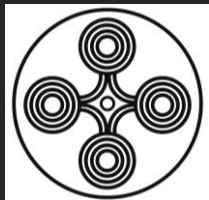

Lietuvas Zemgales kulturālais reģions un sadarbības iespējas ar Latvijas zemgaļiem/zemgaliešiem

SEMINĀRS: Sadarbība latviešu vēsturisko zemju ietvaros
2022. gada 10. novembrī, Dobelē

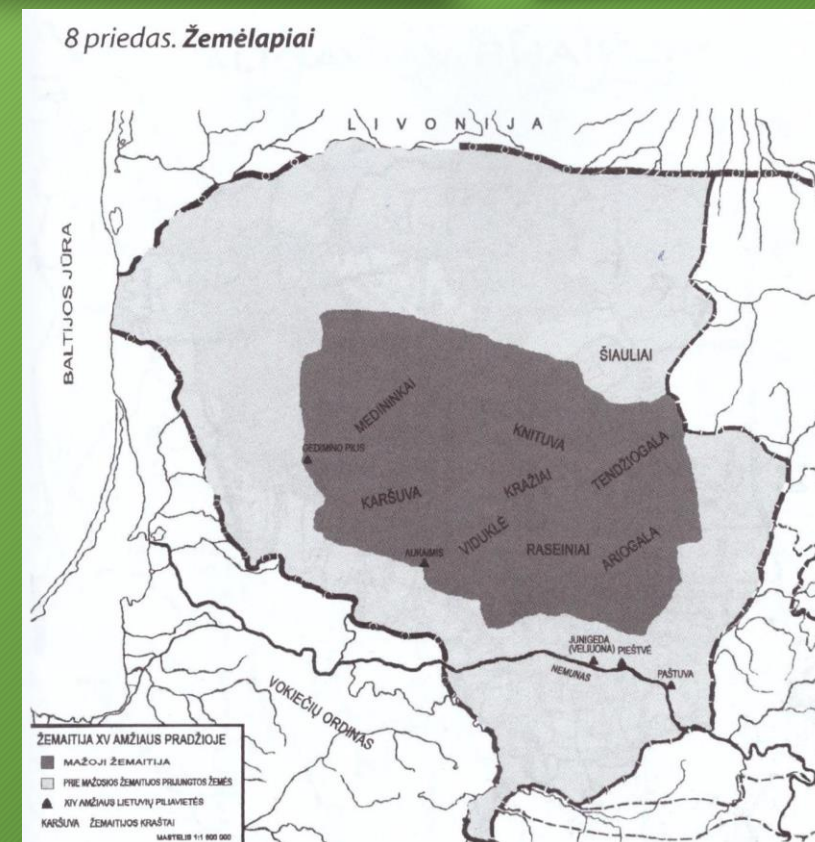

Klaipėdos
universitetas

Baltijos regiono istorijos ir
archeologijos institutas

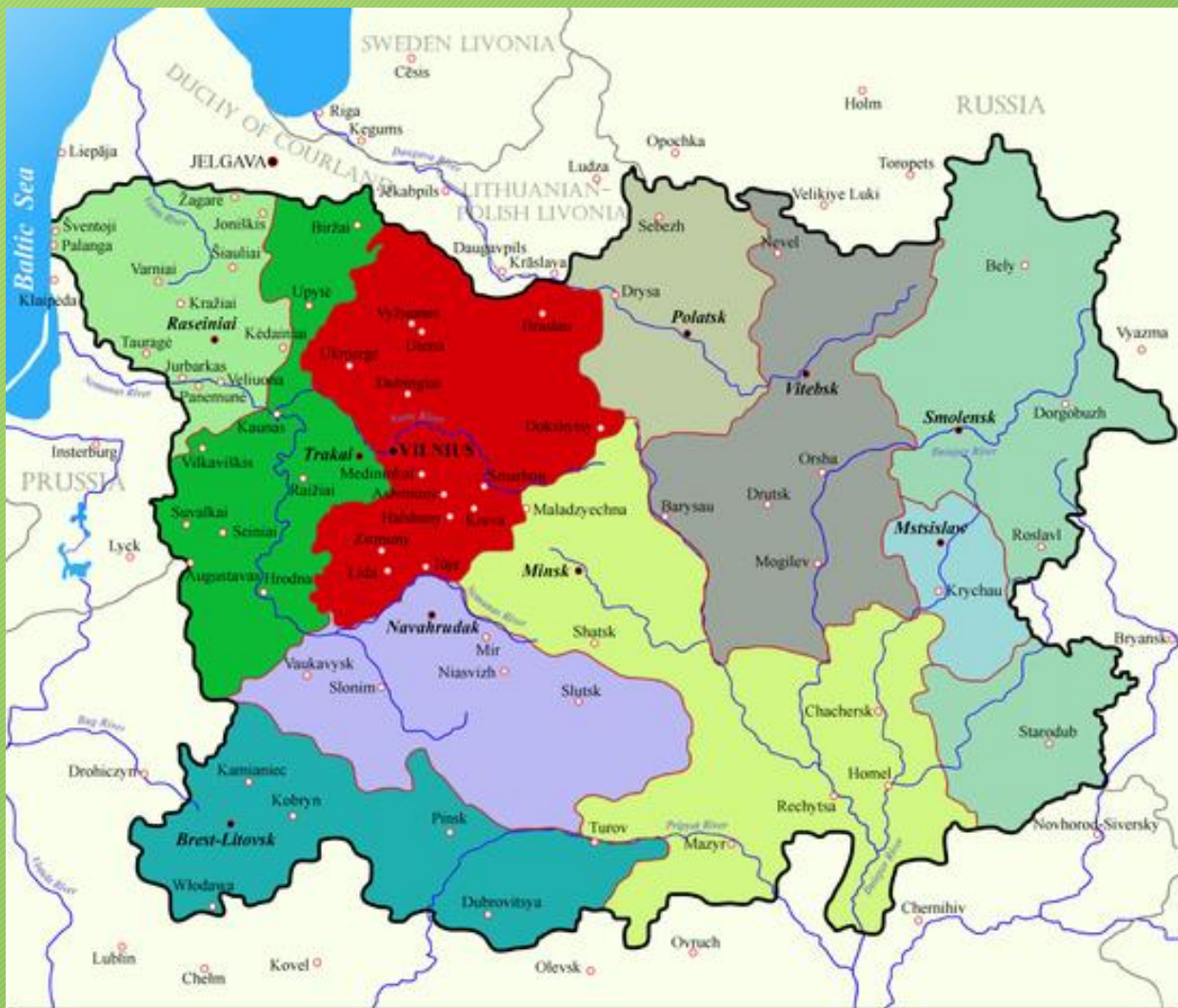
Dr. hum. Ernests Vasiļausks,
Mgr. Ilona Osipova

Zemgale Lietuvas valsts struktūrās pastāvēja 13. gs. beigās – XIV a. 1. pusē

Lietuvas liekunigaitis Gedimins sevi 1323. g. titulēja arī par Zemgales valdnieku un kunigaiti. Pēc Žalgīres kaujas 1410. g. un noslēdzot robežu ar Vācu ordeni 1422./26. g. Zemgales vietu galīgi nomainīja Žemaitija

Maz/Liel-Žemaitija 15. gs.
Lielžemaitija izveidojas pēc 1398. g. Salīnas
un 1422. g. Melnas līgumiem

LITHUANIA AND ITS ADMINISTRATIVE DIVISIONS (1654)

Eldership of Samogitia	Brest-Litovsk Voivodeship	Border of Lithuania
Trakai Voivodeship	Smolensk Voivodeship	Borders of other states
Vilnius Voivodeship	Mstislav Voivodeship	Capital city
Minsk Voivodeship	Vitebsk Voivodeship	Voivodeship center
Navahrudak Voivodeship	Polatsk Voivodeship	Cities and towns

Kauņas

Viļņas

Vitebskas

Etnogrāfisku reģionu jēdziens sāka nostiprināties ap 1930. g.

Zemgales reģionam
Lietuvā nav nekāda
oficiāla statusa.
Piemērs būtu Kornvāle
Anglijā.

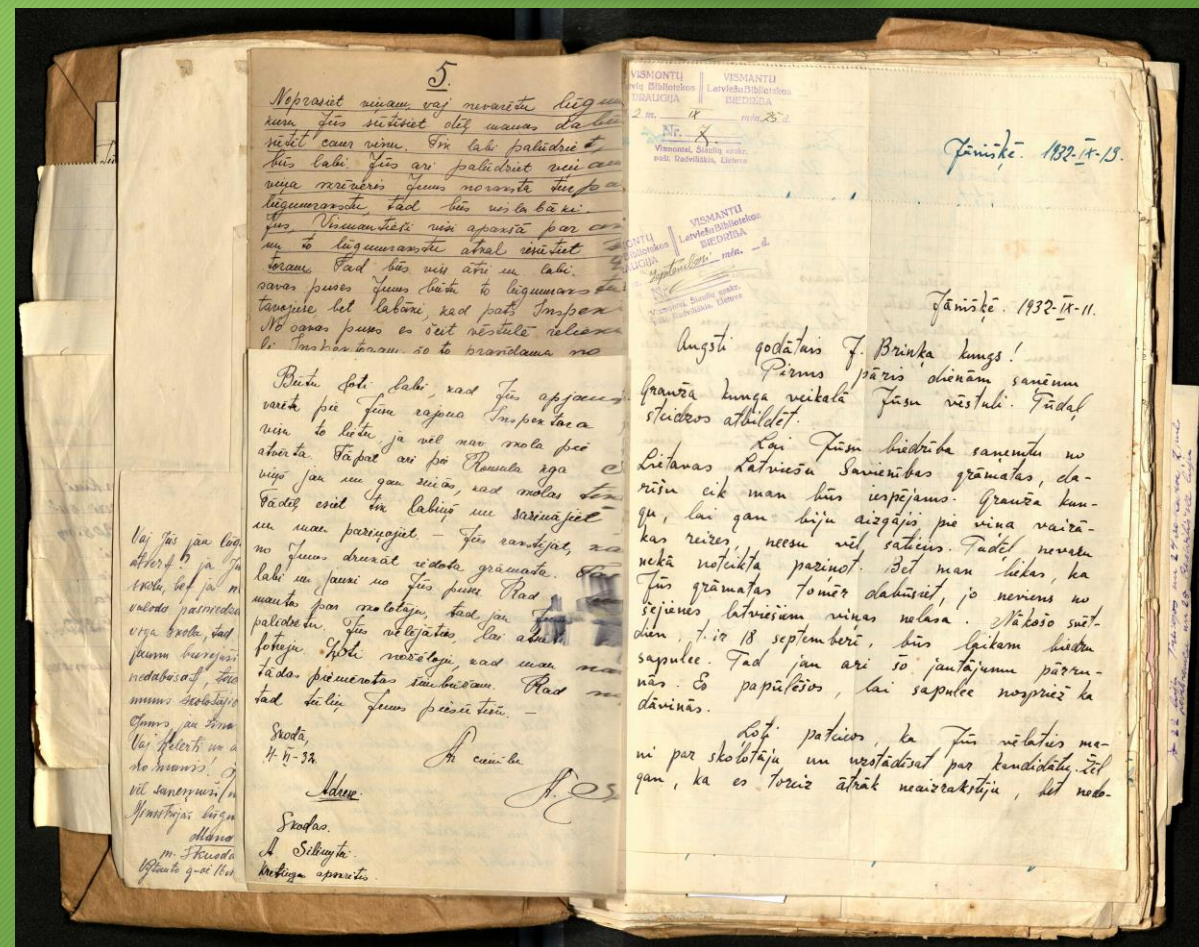
Aukštaitijos herbas

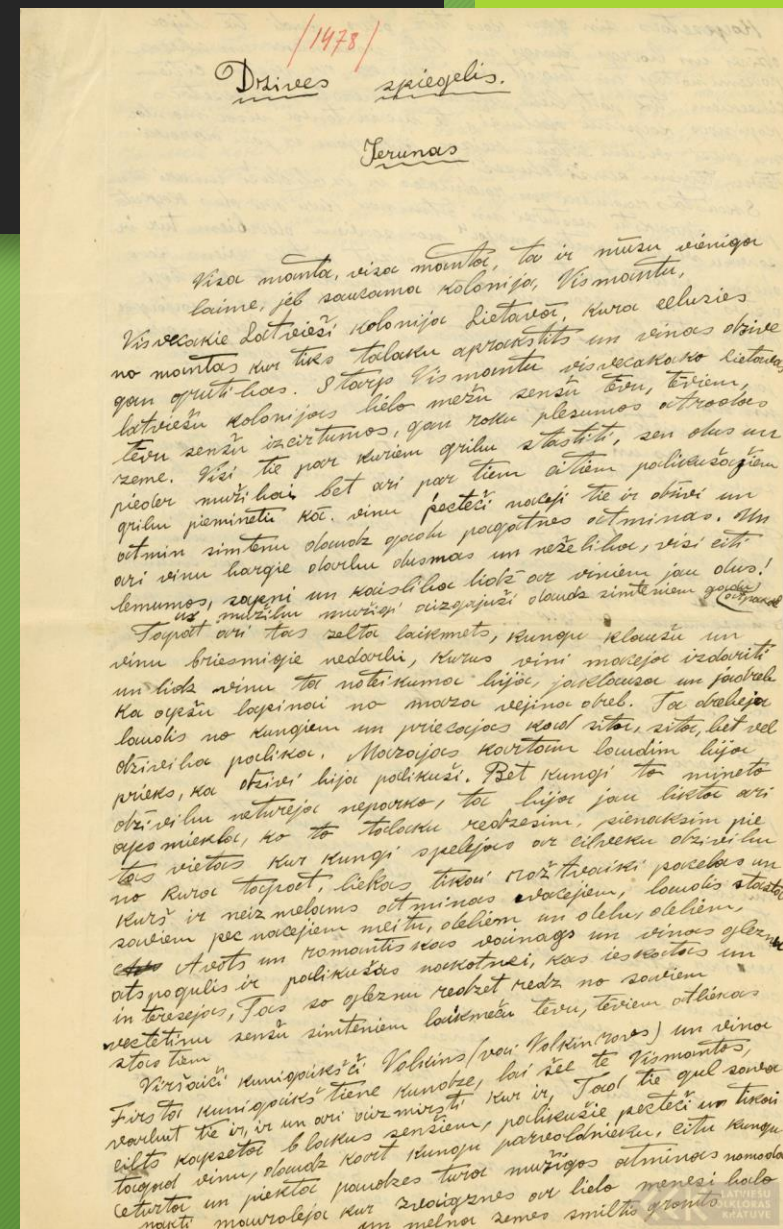
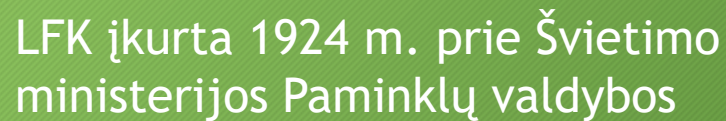

Vismantu latviešu biedrība «Saule» un zemgaļu muzejs (1930. g.)

Vismantu (buv. Radviliškio vlsč., dab. - Pakruojo r.) latvių bibliotekos draugijos „Saulė“ archyvas pradėtas formuoti 1931 m. - nuo įkūrimo.

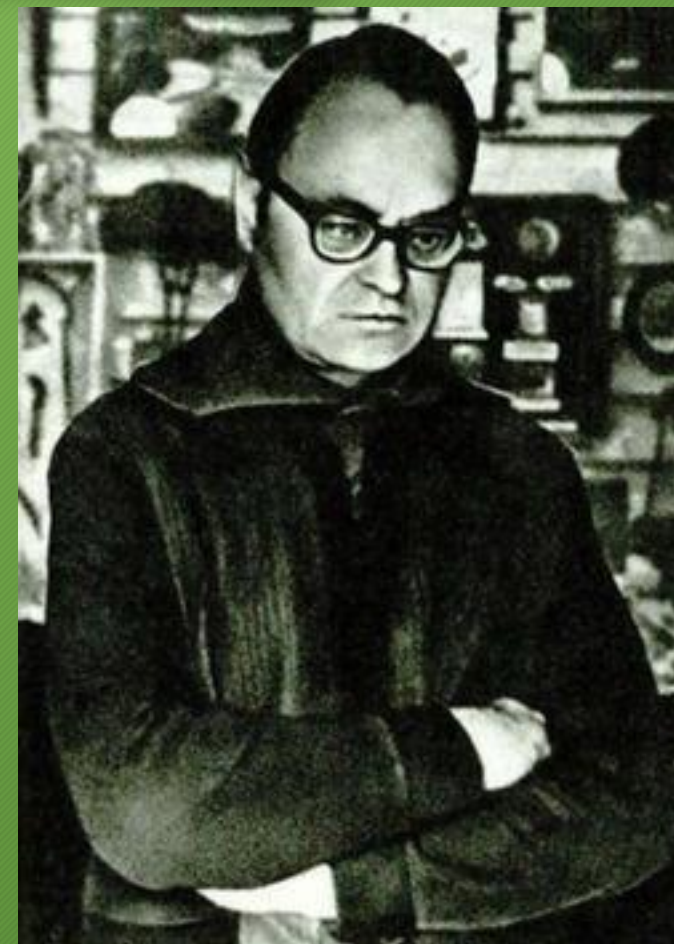
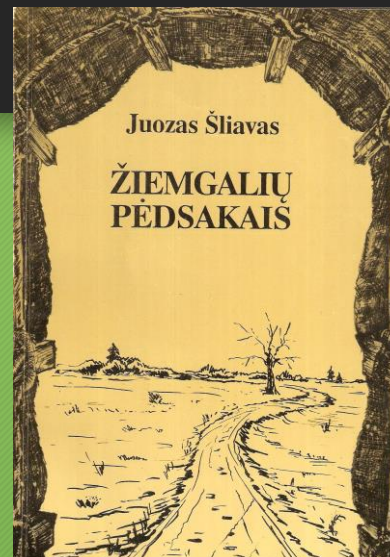

Jozs Šļavs (1930-1979)

1969. g. pamatoja «Lietuvas Zemgales» jēdzienu:

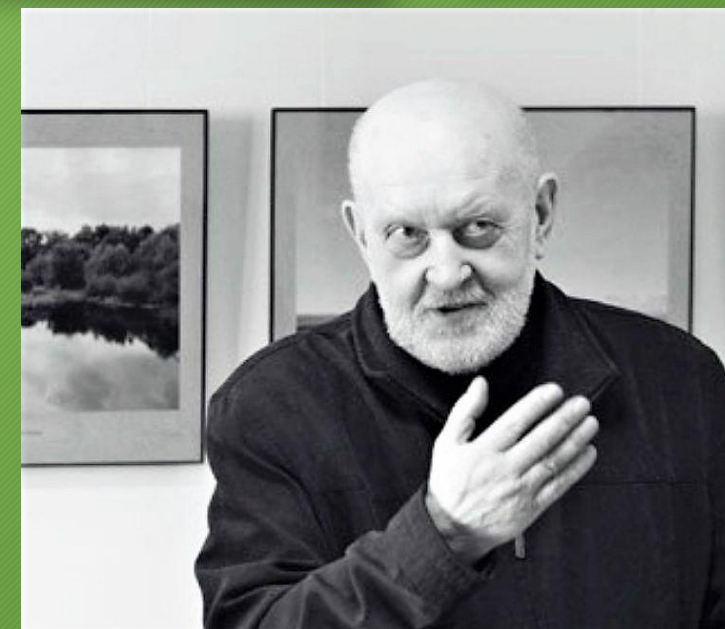
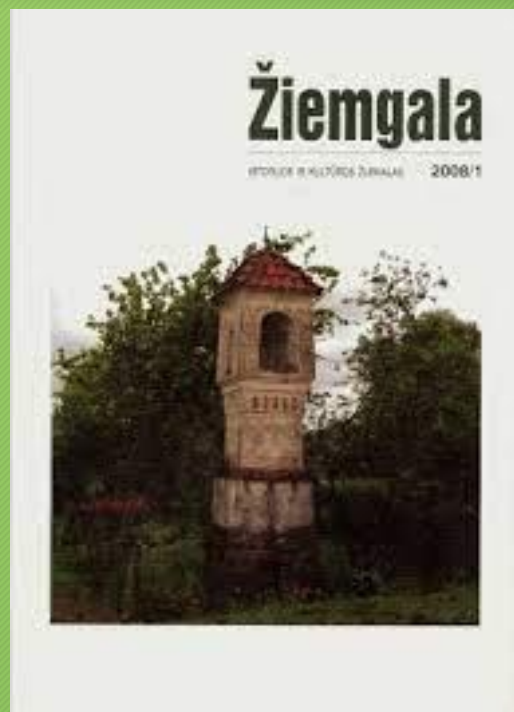
1. Pēc arheoloģiskām liecībām teritorijā dzīvoja zemgaļi;
2. Etnogrāfija (baltvācu muižas, celtniecība, dzīve);
3. Cilvēku raksturs. Izplatīta ev. Luterāņu baznīca. Dialekts.
4. Ekonomiski saistīts ar Kurzemes Zemgali, cieši ekonomiskie sakari;
5. Tas pats Zemgales līdzenums.

Zemgales biedrība dib. 1988./89. g.

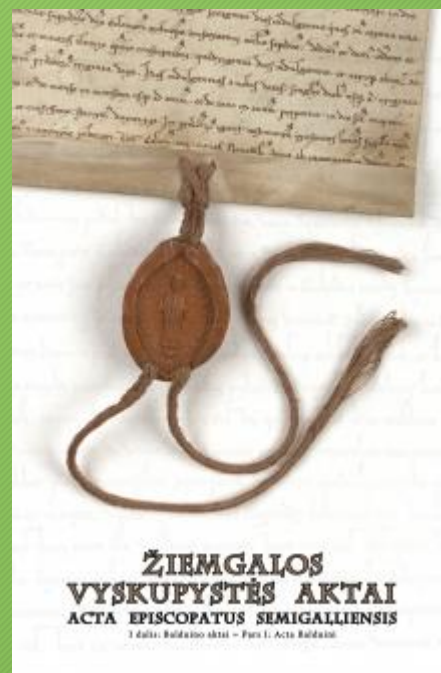
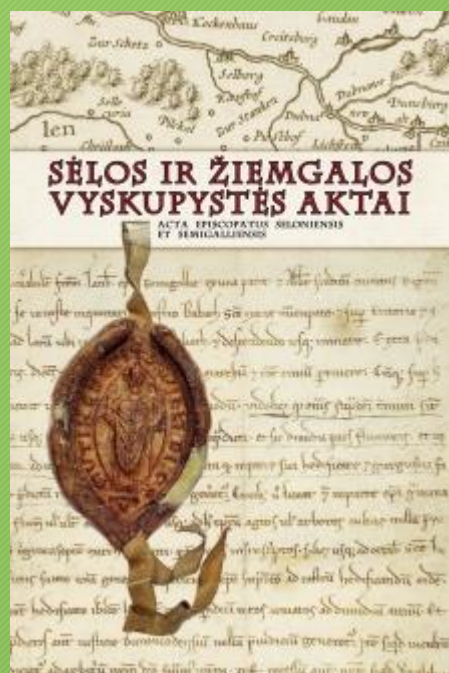
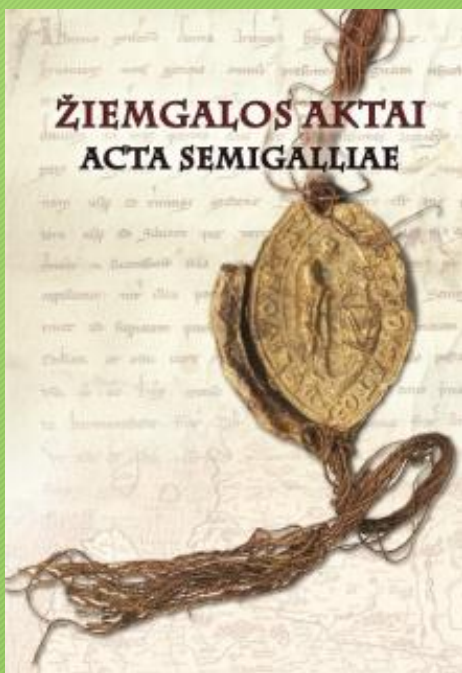
Nodaļa (reģistreta)	Jā/nē
Pakrojas - 1988. g. 12. nov.	+
Jonišku - 1993./1997. g.	-/+
Pasvāles - ?/2016. g.	-/+
Viļņas - 1989. g.	+
Kauņas	-
Šauļu	-
Paņevežas - 2003./? g.	-

Avīze Zemgale - 1990.-1997. g. Žurnāls Zemgale 1998.-2022. g.

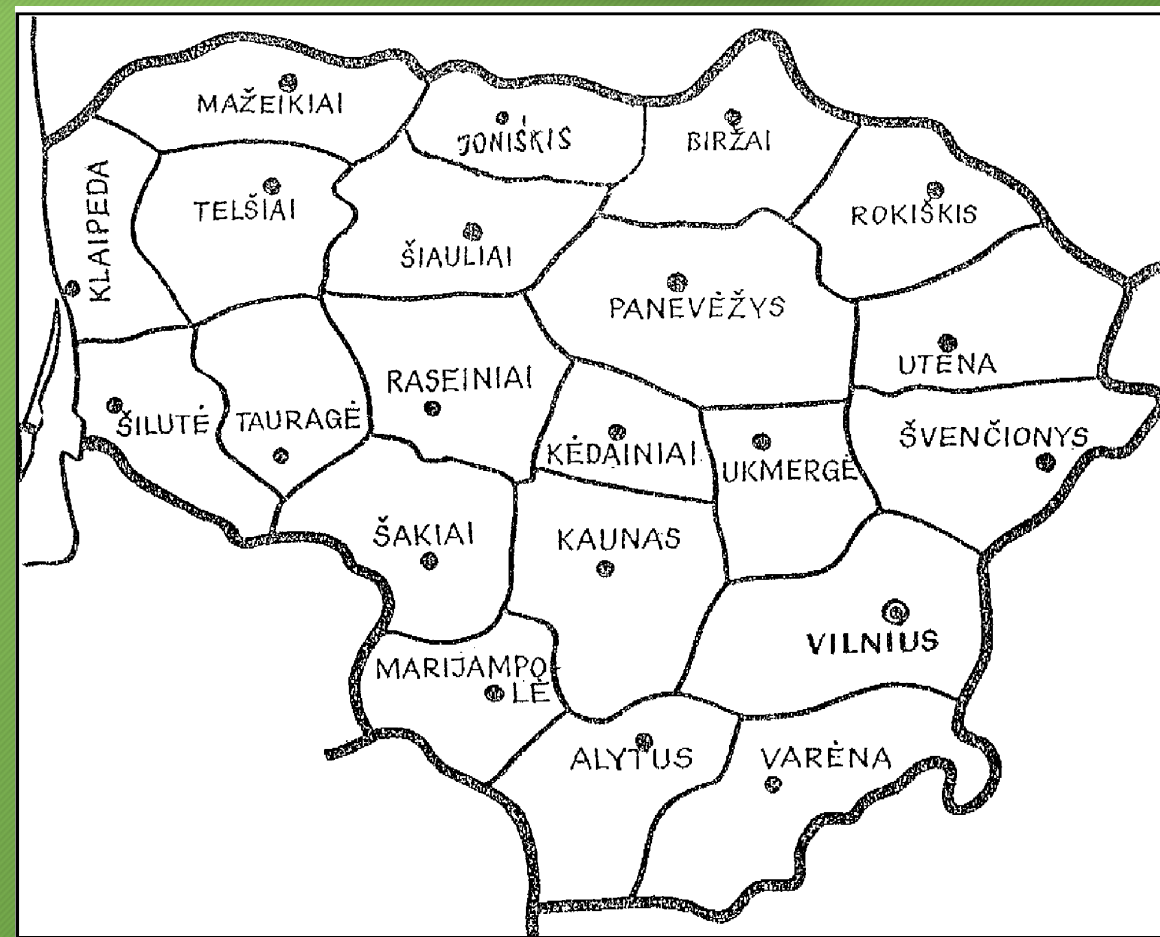
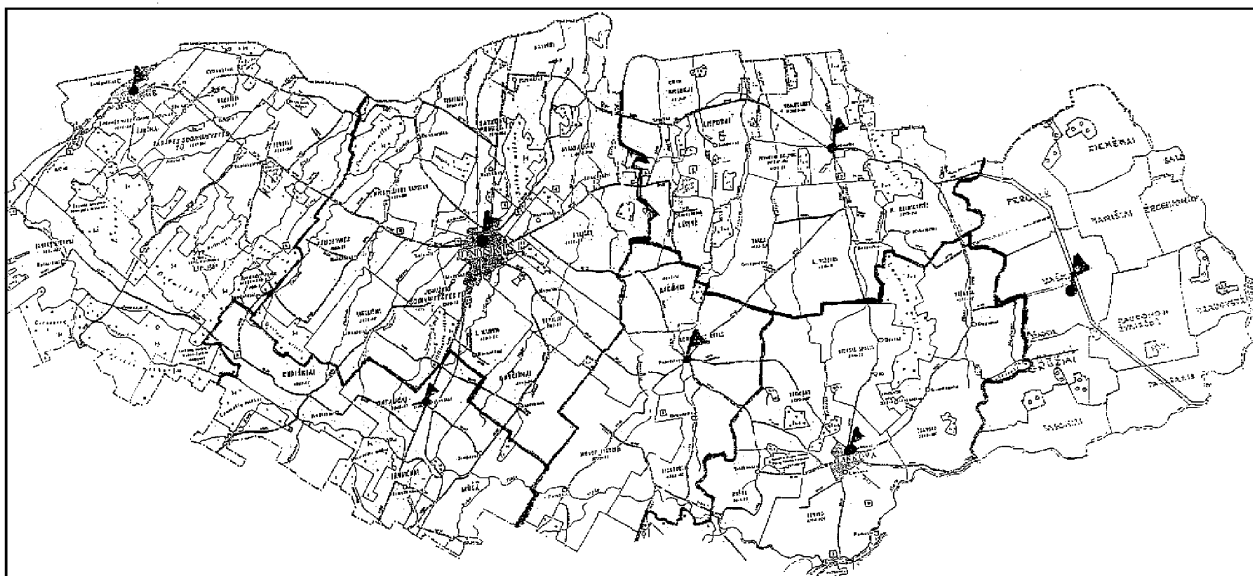

Vytautas Didžpetris (1942-2022)

Asociācijas «Simkala» (Jonišķi) un Zemgales biedrības Pasvāles nodaļas darbība izdevniecībā

Mēģinājumi dibinat atsveišķu Zemgales aprinki 1991./1992. g.

Lietuvos Seimas vėlėšanas iecirknė

2016 M. SEIMO RINKIMŲ VIENMANDAČIŲ RINKIMŲ APYGARDŲ ŽEMĖLAPIS
(PROJEKTAS SVARSTYMI)

20 M. SEIMO RINKIMŲ VIENMANDATĖS RINKIMŲ APYGARAI
(patvirtinta 2019-12-17 VRK sprendimu)

2020. g.

2016. g.

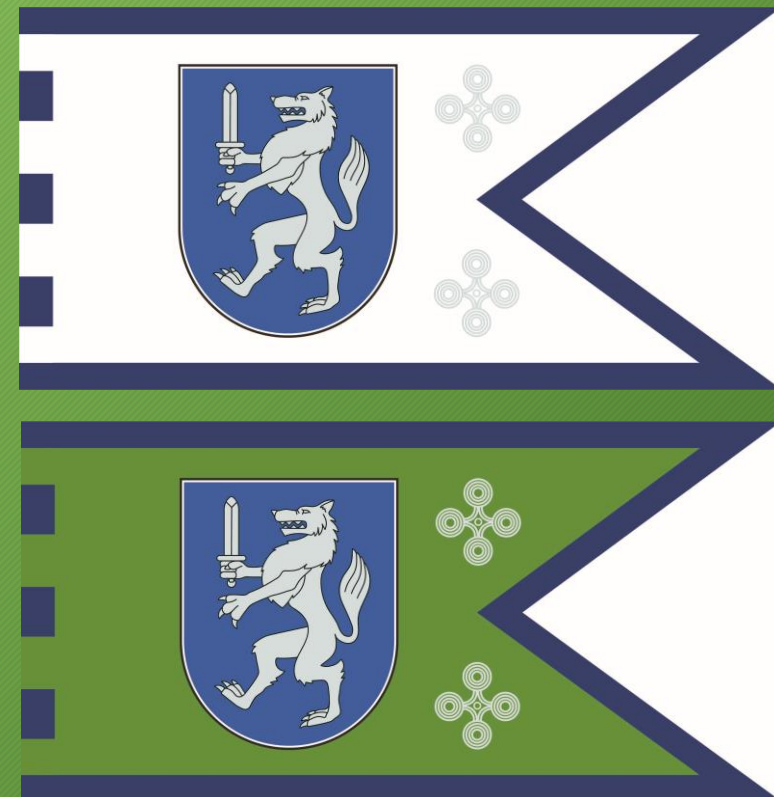
2021. g. Lietuvas iedzīvotāju sarakste

LIETUVOS GYVENTOJAI 2021 METAIS	
gyventojai	Gyventojų skaičius ir tankis Amžius Gimimo vieta <u>Pilietybė, tautybė, religinė b...</u> Santuokinė padėtis
Etninėms grupėms save priskyrė 681 gyventojas:	
iš jų žemaičiams – 579,	
žiemgaliams – 56,	
kuršiamas – 19,	
prūsams – 10,	
aukštaičiams – 8,	
dzūkams – 5,	
suvalkiečiams – 4	

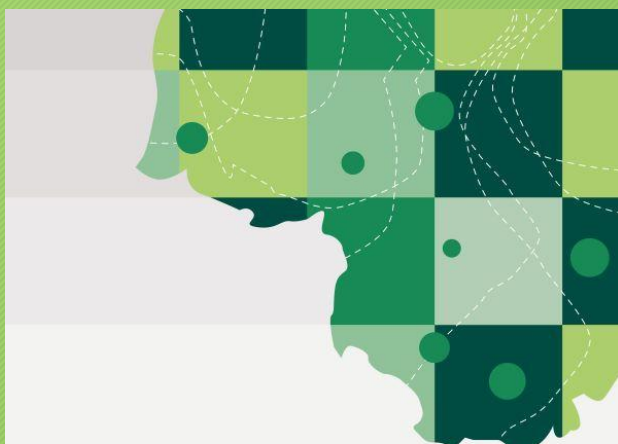

Pēc veiktas 2021. g. aptaujas Lietuvā 56 personas sevi identificēja ar zemgaļiem - tā bija otrā mazākumtautība pēc žemaišiem (579) un vairāk nekā kurši (19), augstaiši, dzūki (pa 8 pers.) un suvalkieši (4).

Lietuvas zemgaļu heraldikas varianti. 2017. g.

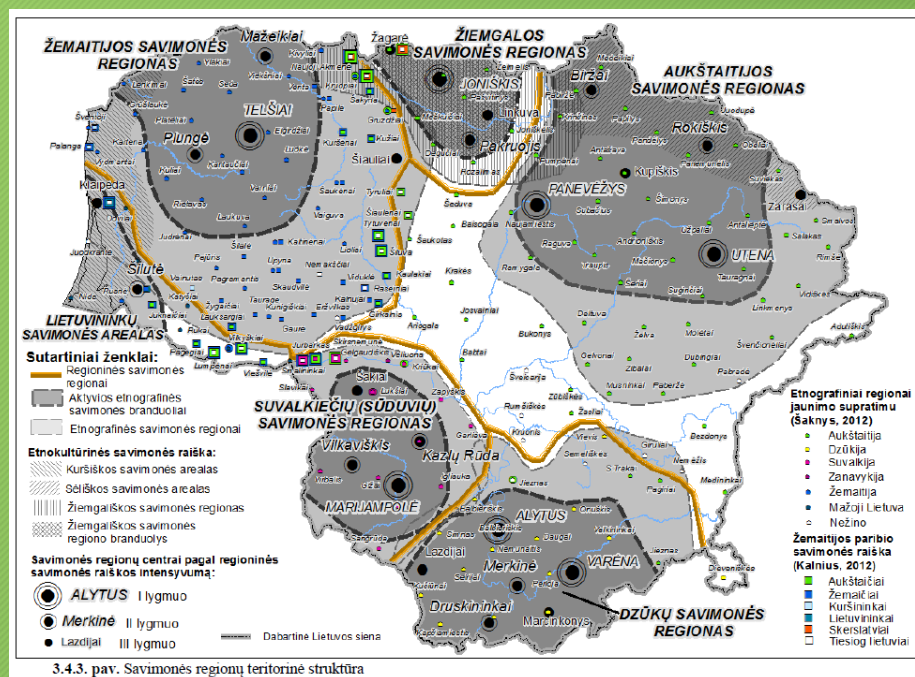
Lietuvas etnokultūrālie reģioni (Alma Ragauskaitė)

Alma Ragauskaitė

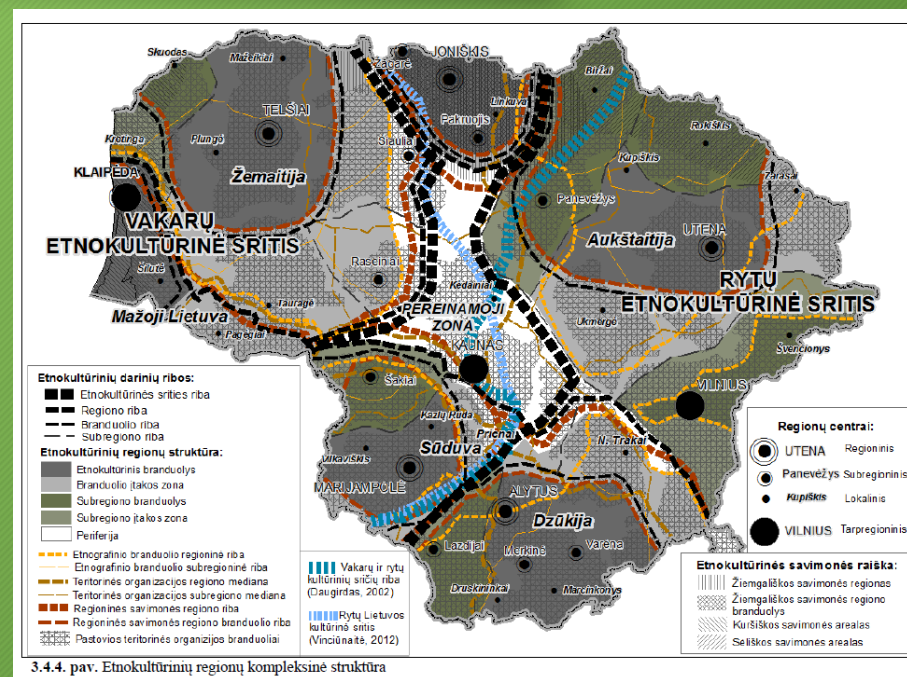
LIETUVOS ETNOKULTŪRINIS REGIONAVIMAS

VILNIAUS UNIVERSITETO LEIDINYS

3.4.3. pav. Savimonės regionų teritorinė struktūra

Identitātes reģionu teritoriāla struktūra

3.4.4. pav. Etnokultūrinis regionų kompleksinė struktūra

Etnokultūras reģionu kompleksā struktūra

Šos jautājumus Lietuvā pēta geogrāfi, kultūrologi/etnologi.

A. Ragauskaites pētījumu rezultāti:

Ragauskaite veica Lietuvas reģionālo izpēti, pamatojoties uz vēsturisko kontinuitāti un starpdisciplināriem arheoloģijas, vēstures, dialektoloģijas, etnomuzikoloģijas, arhitektūras datiem. Balstījās uz starpdisciplināro reģionu ģeogrāfijas, kultūrģeogrāfijas, politiskas ģeogrāfijas, ainavas ģeogrāfijas reģionalizācijas metodisku pieeju un kulturālas ģeogrāfijas izpētes principiem, arī balstījās uz etnoloģijas nozarē uzkrāto reģionu izpētes pieredzi.

- Cik nozīmīgs ir šis pētījums Zemgalei?
- Ragauskaite, vadoties pēc kompleksiem pētījumiem un īpaši reģionālās pašapziņas datiem (kā sevi uzskata noteiktas teritorijas iedzīvotāji), **izdalīja atsevišķu Lietuvas Zemgales novadu, kas nav piešķirts ne Aukštaitijai, ne Žemaitijai.**
- Zemgales etnokultūras reģionam vislielākā ietekme ir reģionālās identitātes izpausmei. Iedzīvotāji joprojām kopj zemgalisko identitāti, reģionam ir raksturīgas dialektoloģiskas un etnoarhitektūras iezīmes.
- Nozīmīgākais reģionālais centrs ir Joniški, apakšreģionu centri ir Pakroja, Žagare, vietējais centrs ir Linkuva un Ākmene.

Ilonas Osipovas maģistra darba «Lietuvas Zemgale: identitāte un kulturāla atmiņa» (2016.) pētījumu rezultāti:

- Lietuvas Zemgales kolektīvā identitāte un kultūras atmiņas tēli veidojas padomju periodā, kas skaidru identifikāciju un (re)konstrukciju ieguva pēc Lietuvas Neatkarības atjaunošanas, aktualizējot šīs teritorijas lokālo unikalitāti, tās stabilo un vienojošas kultūras nozīmes.
- Zemgales kolektīvā identitāte kopš 1989. gada aktīvi un mērķtiecīgi veidojās uz vairākām nodaļām savienojosās biedrības «Zemgale» bāzes, kas darbojās gan valsts centros, gan perifērijā.
- Novērots, ka biedrības «Zemgale» ietekme un iniciatīvas noteica to, ka reģionālo identitāti un kultūras atmiņu ilgstoši veido un nostiprina specializētā vai lokālā kultūras periodika, kas (ar retiem izņēmumiem) aktualizējot dažādus atmiņas diskursus sniedz abstraktu Lietuvas Zemgales kultūras atmiņas tēlu.
- Par Zemgales identitātes izpausmi Lietuvā un caur to izplatīto kultūras atmiņu liecina arī vietējo literātu radītā literatūra, kas satur tēlus, simbolus, poētiskas, kultūrvēsturiskas pārdomas. Darbu analīze parāda, ka Lietuvas Zemgales kolektīvā identitāte ir veidota uz iedomātas mitoloģiskās dzimtenes bāzes. diskursos. Tekstos atrodamie literārie tēli ļāva saprast, ka autoriem nepārbaudāmo un vienojošo identitāti noteica gan teritorija, gan zemgaļu čilts izmiršanas drāma, dialekts, pierobeža, mūsdienu kultūras prakse, kā arī labi pazīstamas reģiona personības.
- Zemgales identitāte tiek reflektēta arī caur individuālajām praksēm - zemgaliska mantojuma rekonstrukciju, to demonstrāciju u.c.
- Pēdējā laikā Lietuvas Zemgales kultūras unikalitāte tiek izmantota Eiropas Savienības fondu finansētu starptautisku projektu sagatavošanā un sadarbībā ar Latvijas Zemgales institūcijām. Tas liek domāt, ka zemgaliskā identitāte un kultūras atmiņa, kultūras reģionam pielāgojoties globalizācijas laikmeta izaicinājumiem, iegūst jaunas izpausmes formas un ietekmes.
- Pētījums arī parādīja, ka Lietuvas Zemgales identitāti un kultūras atmiņu joprojām var uzskatīt par vienu no dominējošajām tikai Pakrojas un Jonišķu rajonos. Citviet to nomāc globalizācija, populārā kultūra un citas lokālas aktualizētas identitātes, ko nosaka laika pārmaiņas.
- Kultūras atmiņu pamatā veido institūcijas, kas Lietuvas Zemgali redz kā "iedomātu kopienu", kuras funkcionēšana nav balstīta uz kopīgām vēsturiskām un kultūras saknēm, bet gan mūsdienu kultūras praksēm, festivāliem un izdevumiem. Tas viss atklāj, ka juridiski nelegitīmais Lietuvas Zemgales reģions tomēr pastāv vietējo kopienu mentālajā struktūrā, kultūras aktos, zinātnes un kultūras izdevumos, kas ļauj apgalvot, ka identitāte tiek noteikta uz kultūras atmiņas pamata.

Eiropas intergēti pierobežas (*integrated borderland*) reģioni

Oskars Martiness - meksikāņu izcelsmes amerikāņu vēsturnieks (1994. g.). Viņš klasificē pierobežas reģionus pēc to savstarpējās komunikācijas līmeņa, noslēgtības, atvērtības utt., kā arī atzīmē kopīgas identitātes nozīmi.

Integrēto pierobežas reģionu modeli raksturo precīga un ilgtermiņa stabilitāte, funkcionāli savienotas abu valstu ekonomikas, personu un preču kustība pāri robežai nav ierobežota, bet pierobežas iedzīvotāji sevi uztver kā vienas sociālās sistēmas dalībniekus.

Šīs klasifikācijas būtība ir pierobežas reģioni, daži no tiem var būt veci, vēsturiski, ar senām identitātēm, bet citi ir šalīdzinoši jauni, paplašināti eiroreģionu jēdzieni.

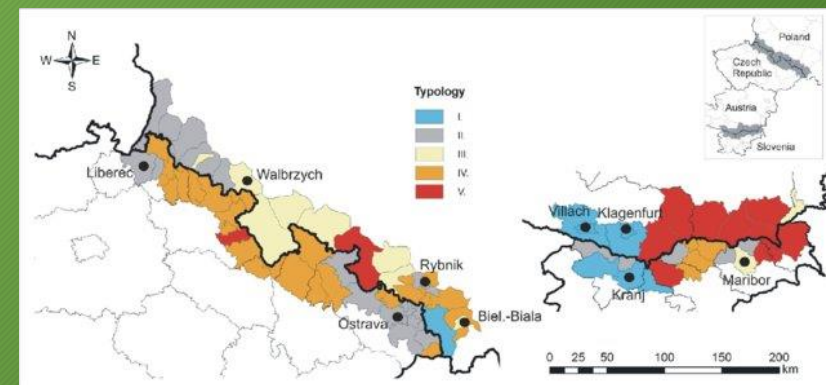
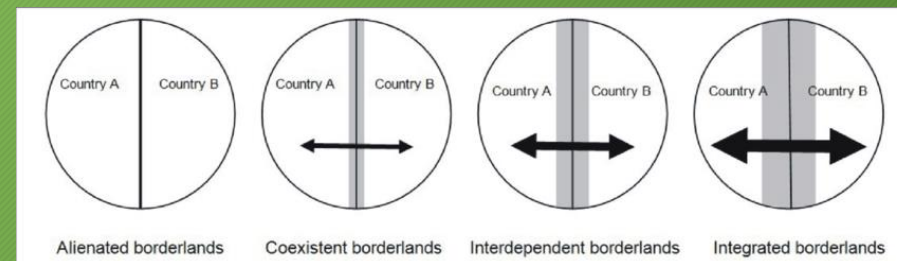
ES eiroreģionālā politika Eiropā šiem procesiem deva lielu ieguldījumu.

Daudzās vecajās ES valstīs pierobežas reģioni integrācijas ziņā ir ievērojami vairāk attīstīti, Zemgalēi līdz tam vēl tālu, bet atsevišķas pazīmes tam atbilst (4. modelis).

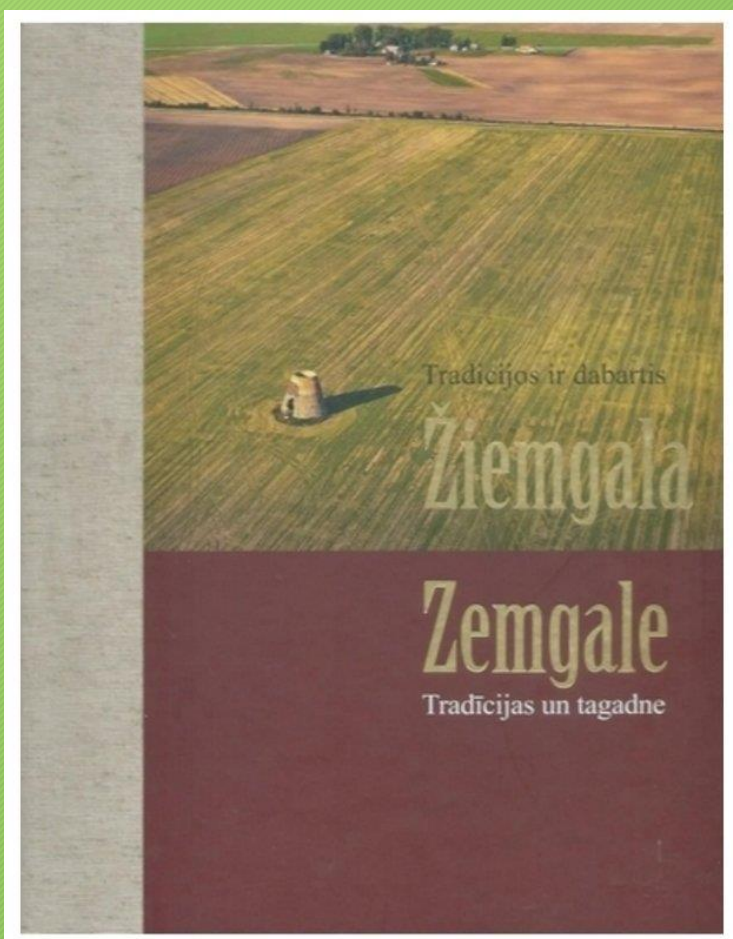
Kopumā Latvijas-Lietuvas pierobeža atbilst 3. modelim - savstarpēji saistītai pierobežai - lielākoties raksturīga valdošā stabilitāte. Ekonomiskie un sociālie faktori veicina lielāku mijiedarbību abās robežas pusēs un pierobežas reģiona attīstību. Pierobežas iedzīvotāji uztur draudzīgas attiecības un sadarbības. Bet, ja skatāmies uzmanīgāk uz šaurākām pierobežas teritorijām (apaksreģioniem), piemēram, Zemgali, tad jau var pielietot 4. modeli.

Complex typology of districts in the Czech-Polish and Austrian-Slovenian borderlands by means of cluster analysis Source: own calculation based on Statistical Offices of Czech Republic, Poland, Austria and Slovenia

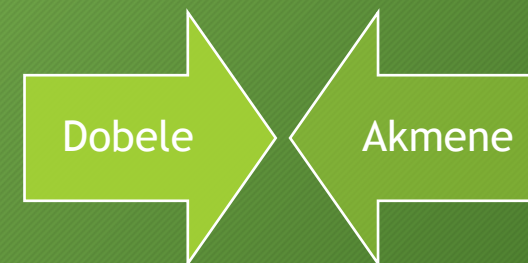
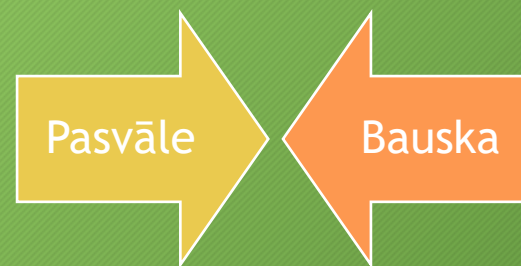
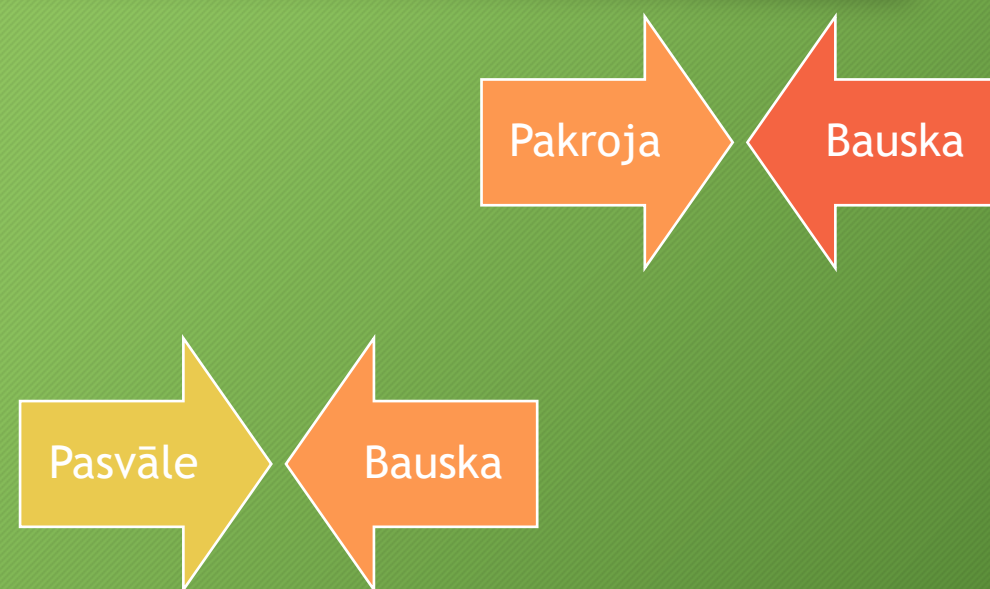
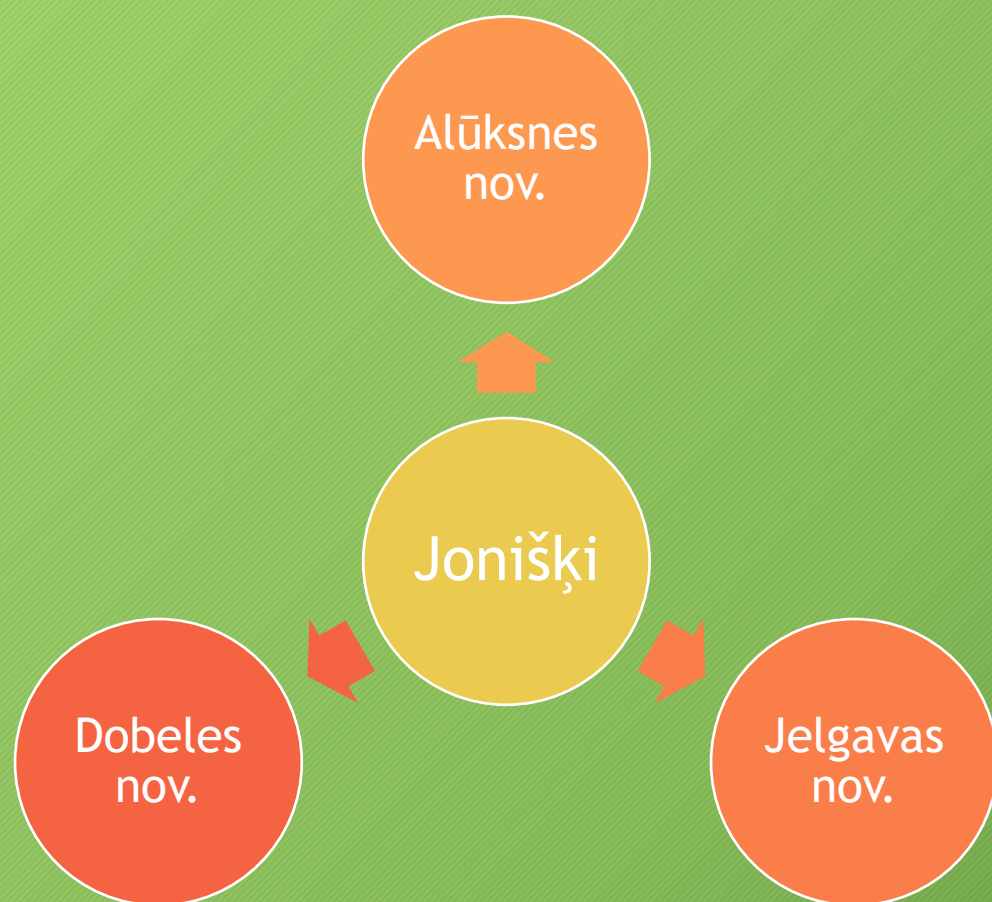
Līdzīgi intergēti pierobežas (*integrated borderland*) reģioni Eiropā: Katalonija (Spānija, Francija), Tirole (Itālija, Austrija), Šlēzviga, Silezija (Vācijas pierobežā), Morāvija (Čehija, Slovākija) un ct.

Dažādi Zemgales sadarbības turisma un izdevniecības projekti (ES un ct. finansējums)

Pašvaldību sadarbība - pilsetas partneri

Baltijas valstu vienīga intergēta pierobežas reģionā - Zemgales attīstības un sadarbības perspektīvas

1. Neformāla pierobežas Zemgales reģiona formalizācija.
2. Satiksme un infrastruktūra.
3. Ekonomika.
4. Tūrisms.
5. Kultūra.
6. Zinātne un izglītība.
7. Reģiona savstarpēju kontaktu un identitātes stiprināšana.

